

Oslo, 20.03.2024

Hørings svar på representantforslag 95 S (2023 – 2024) om å styrke kampen mot antisemittisme.

Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn (STL) samler bredden av tros- og livssynssamfunn i Norge til dialog og politisk arbeid for likebehandling. Det gjør vi under en forståelse om at vi ønsker å bygge et livssynsåpent samfunn med plass for oss alle, uavhengig av hva vi tror på eller ikke tror på. Vi takker for muligheten til å svare på denne høringen.

Arbeidet mot antisemittisme er pågående og uten noen synlig ende. Man kan ikke ta et endelig oppgjør med farlige tanker og ytringer, selv om man svært gjerne skulle sett at det var mulig. STL er derfor positiv til et fortsatt arbeid mot antisemittisme, og anser det som viktig at hets og diskriminering på grunnlag av religion blir tatt på alvor. Vi ser frem til arbeidet med en ny handlingsplan mot antisemittisme, som vi vet at regjeringen er i gang med, og som det er varslet at vil legges frem i løpet av 2024.

Forslag 1) Sørge for at norske skoleelever i løpet av skolegangen får muligheten til å besøke konsentrasjonsleirer.

Representantene foreslår at «Stortinget ber regjeringen fremme forslag om hvordan man kan sørge for at samtlige norske skoleelever i løpet av skolegangen får muligheten til å besøke tidligere konsentrasjonsleirer, som Auschwitz og Sachsenhausen, f.eks. gjennom Hvite Busser, Aktive Fredsreiser og andre organisasjoner.».

STL er positive til tiltak som har til hensikt å øke kunnskap om og innsikt i konsekvensene som følger av antisemittisme og diskriminering. Tilsvarende er vi positive til tiltak som ufarliggjør «den andre» og lar en bli kjent med hverandre gjennom gode forebyggende tiltak. Eksisterende ordninger og tilbud i Norge, som ordningen med jødiske veivisere, muslimske veivisere og Dialogpilotene og Demokrativerkstedet på Utøya er gode eksempler.

Påstander om at «(...) de elevene som sannsynligvis har størst behov, ikke reiser for å lære.» gir inntrykk av en bevisst motvilje mot å delta på slike studieturer som nevnes i forslaget. At turene som også koster en del må betales av elevene og deres familier selv, og ikke er en del av skoletilbudet, kommenteres ikke, selv om det meget mulig er medvirkende årsaker til at de ikke deltar. Dette må også adresseres om man ikke skal bygge opp under en forestilling om at «de andre» ikke vil motarbeide antisemittisme.

2) Kontroll og kartlegging av antisemittisme i norske moskeer og på andre arenaer

Vi ser det nødvendig å understreke at arbeid mot antisemittisme ikke må føre til stigmatisering av andre tros- og livssynssamfunn, som muslimske trossamfunn, eller øke motsetninger mellom ulike grupper. STL stiller seg på generelt grunnlag positiv til mer forskning om tro og livssyn, herunder også antisemittiske holdninger i tros- og livssynssamfunn. Tros- og livssynssamfunnene tåler tilsyn, ønsker innsyn og trenger utsyn. Det de ikke trenger er mistenkeliggjørende forslag om «granskning» før det i det hele tatt er mistanke om lovbrudd.

Vi vet for eksempel at Muslimsk Dialognettverk jobber med kunnskap om Holocaust i sine miljøer. De har blant annet arrangert flere reiser til Auschwitz som bidrar til å øke kunnskapen om folkemordet og hva det betyr for oss i dag. Slike tiltak må applauderes og støttes, ikke bare møtes med enda flere krav om innsats.

Representantene påpeker at HL-senterets rapport fra 2022 viser at antisemittismen er desidert størst i muslimske miljøer, og skriver også at dette dokumenteres grundig i Proba samfunnsanalyse sin rapport «Evaluering av handlingsplaner mot antisemittisme (2016–2023)». Imidlertid trekker Proba også frem at mange har advart mot å spisse tiltak direkte inn mot muslimske trossamfunn, da det kan føre til økte motsetninger mellom de ulike trossamfunnene. Det anbefales i stedet at det gis støtte til dialogmøter og kontakt mellom forskjellige trossamfunn, og at det identifiseres forskjellige målgrupper i operasjonaliseringen av tiltak for å sikre at innsatsen treffer der det er størst behov.

Mens HL-senterets rapport finner at det blant muslimer er 26,8 prosent som skårer høyt på fordommer mot jøder, er tallet også bekymringsverdig høyt i den norske befolkningen generelt. 9.3% har det som betegnes som utpregede fordommer mot jøder. Det er således nødvendig med tiltak av mer generell karakter, som Proba også påpeker vil treffe muslimske grupper, heller enn tiltak som treffer skjevt eller som fokuserer på én målgruppe på bekostning av andre.

Forlag 3) Sikre at moskeer og andre aktører som sprer antisemittiske holdninger fratras statsstøtten.

Forslag 3 «Stortinget ber regjeringen sikre at moskeer og andre aktører som sprer antisemittiske holdninger fratras statsstøtten» oppfatter vi som unødvendig. Som alle andre i Norge er også medlemmer av moskeer og andre aktører omfattet av blant annet straffelovens paragraf § 185. *Hatefulle ytringer*. I tillegg er moskeer og muslimske trossamfunn som mottar statstilskudd omfattet av trossamfunnsloven, som åpner for å frata tros- og livssynssamfunn statstilskudd i henhold til § 6. *Grunnlag for å nekte tilskudd*: «Dersom et tros- eller livssynssamfunn, eller enkeltpersoner som opptrer på vegne av samfunnet, utøver vold eller tvang, fremsetter trusler, krenker barns rettigheter, bryter lovbestemte diskrimineringsforbud eller på andre måter alvorlig krenker andres rettigheter og friheter, kan samfunnet nektes tilskudd eller tilskudd kan avkortes. Tilskudd kan også nektes eller avkortes dersom samfunnet oppfordrer eller gir støtte til krenkelser som er nevnt i dette leddet.»

Det har noe å si hvordan politikere og ledere uttrykker seg

Jødehat og antisemittisme angår alle og kan dukke opp i mange miljøer. Arbeid mot dette krever kunnskap og at vi som samfunn er bevisste på hva som kan bidra til hat og antisemittisme. Politikere og ledere, ikke minst ledere i tros- og livssynsmiljøene, har et særlig ansvar for å gå frem som gode eksempler på hvordan man omtaler andre, og hvordan man håndterer uoverensstemmelser på en konstruktiv og respektfull måte. Det konstruktive dialogarbeidet, forebyggingsarbeidet og arbeidet for et livssynsåpent samfunn som pågår, kommer ikke av seg selv, men er avhengig av godt samarbeid med blant annet politisk ledelse. Da er det skuffende med uttalelser hvor det mangler anerkjennelse av det faktiske arbeidet som gjøres i tros- og livssynssamfunnene, og som kan oppleves som stigmatiserende og polariserende ovenfor grupper som allerede er utsatt for fordommer og stigmatisering.

STL takker igjen for muligheten til å svare på denne høringen. Vi er naturligvis tilgjengelige dersom noe fremstår uklart eller om det er ønskelig med mer informasjon.

Med vennlig hilsen,
Samarbeidsrådet for tros- og livssynssamfunn v/

Trond Enger
styreleder

Niels Fredrik Skarre
fungerende generalsekretær